

V. b. b.

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Žinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 200.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 24 Din.

polletno: 12 „

četrtletno: 6 „

Leto II.

Dunaj, 21. junija 1922.

Št. 25.

Naročnikom in čitateljem!

„Koroški Slovenec“ stane za tretje četrtletje (julij, avgust in september):

za Avstrijo . . . 400 kron,

za Jugoslavijo . . . 10 dinarjev.

Posamezna številka bo stala 50 kron.

Naročniki, ki so vposlali za četrto leta samo 200 K, morajo doplačati. Dolžniki, poravnajte Vaše dolgove! Ne pritožujte se, ako se vam list ustavi, ampak poravnajte pravočasno naročnino in on bo dohajal redno.

Upravništvo.

Redni letni občni zbor „Pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem“

(Nadaljevanje.)

Ko je šel novi odbor na delo, moral je misliti najprej na lastno slovensko glasilo, kajti brez lista je danes vsaka organizacija nemogoča. Prejšnji koroški slovenski list „Mir“ je z preselitvijo Mohorjeve tiskarne v Jugoslavijo nehal izhajati. Treba nam je bilo drugega glasila. Po daljšem prizadevanju se je posrečilo pridobiti za izdajanje novega lista za koroške Slovence dunajske Čehe, ki so kazali takoj iz vsega začetka veliko zanimanje za slovensko manjšino na Koroškem. In tako je izšel 23. marca 1921 na Dunaju prvič „Koroški Slovenec“,

ki si je stavil nalogo, organizirati, braniti in poučevati slovensko ljudstvo na Koroškem. Zaradi poljudne in umerjene pisave, kakor tudi radi mnogih dopisov in novic, ki jih list prinaša, se je „Koroški Slovenec“ hitro udo-

mačil in razširil, tako da danes ni slovenske vasi na Koroškem, kamor ne bi prihajal. Dasi se je imel prvi čas boriti z velikimi težkočami, mu je danes spričo zadostnega števila naročnikov obstoj zagotovljen. Seve je potrebno, da storijo vsi naročniki v polni meri svojo dolžnost, da list redno plačujejo in mu pridobivajo novih naročnikov.

Pri tej priliki naj omenim tudi društveni

„Tiskovni sklad“,

ki je za našo organizacijo največjega pomena. Potom tiskovnega sklada zbira društvo prispevke, ki bodo služili za izpolnitev in razširjanje našega lista na ta način, da se bodo listu poskrbele potrebne priloge (mladinska in gospodarska); tiskovni sklad nam je pa tudi neobhodno potreben za izdajanje propagandnih letakov in spisov za časa volitev itd. ter bo nadomestoval ob enem volilni sklad. Z ozirom na važne naloge, ki pripadajo tiskovnemu skladu in da si ustvarimo nekako samopomoč, priporoča odbor pol. in gosp. društva, naj bi vsaki član svojim premoženjskim razmeram primerno daroval v ta namen enkratni prispevek. Pa tudi ob različnih drugih prilikah naj bi se spominjali društveni tiskovnega sklada.

Odbor pol. in gosp. društva je v preteklem poslovnem letu pazno zasledoval dogodke na Koroškem. Posvetoval se je o položaju o izpolnitvi naše organizacije ter o zadevah, ki so bile predložene od društvenih zaupnikov v pretres; sklepal je o potrebnih korakih v 7. odborovih sejah in na dveh sestankih zaupnikov. Poleg tega se je vršil dne 28. julija društveni izredni občni zbor. Gospoda poslanca sta kot glavna zastopnika pol. in gosp. društva vložila več interpelacij na različne oblasti, posredovala pa sta tudi osebno v mnogih slučajih.

V svesti si velike važnosti, da imajo koroški Slovenci svoje zastopnike v ustavodajnih korporacijah, je posvečal odbor posebno pažnjo društveni organizaciji in volitvam.

Občinske volitve

za bivše plebiscitno ozemlje so se vršile dne 24. aprila 1921. Ker društveno poslovanje v tem času še ni bilo urejeno in nekatere občine tudi še niso imele svojih zaupnih mož, je bil izid teh volitev zelo neenakomeren. Slovenci v nekaterih občinah niso nastopili kot samostojna stranka, marveč so se ali združili s kako drugo (nemško) stranko ali pa se volitev sploh niso udeležili. Eno, kakor drugo je bilo napačno. V prvem slučaju so šteli Nemci vse kompromisne glasove za svoje, ne glede na to, da imajo slovenski odborniki napram koalirani stranki vezane roke. V drugem slučaju pa sploh Slovenci nimajo svojega zastopstva v občini, kar gotovo ne more biti v njihovem interesu. Zlasti danes pri avtonomistični ustavi, je občinska uprava velikega pomena. Slovensko večino, oziroma slovenske župane, imajo sledeče občine: Bistrica pri Pliberku, Blato, Žvabek, Bilčovs, Sele, Slov. Plajberk in Ledince.

Večje uspehe smo dosegli pri

deželnozborskih volitvah

dne 19. junija 1921. Seveda je marsikateri pričakoval tudi od teh volitev ugodnejšega rezultata. Še pomanjkljiva organizacija, delitev dežele v dva volilna okraja in teror, s katerim so zabranjevali naši nasprotniki s Heilmattienstom na čelu, so bile glavne ovire, da nismo dosegli še večjega števila glasov. „Slovenska koroška stranka“ je dobila v okraju zgornje Koroške 2484 glasov, v okraju spodnje Koroške 7386 glasov. V prvem okraju smo ostali za 367 glasov pod volilno številko,

PODLISTEK

Kresni večer.

Zapisal B. M.

Pred nedavnim časom, ko je pri kmetu Pudmohu na Suhi še gospodaril samostojen gospodar, ko te lepe gorske kmetije še ni porjavil suški grad, gnezdo oholih nemških baronov in jo izpremenil v sedanjo puščavo, ko je vladalo tam še veselo kmetsko življenje polno dragocene narodne poezije — ki žal vedno bolj gineva — sta gospodarila tam postarana oče in mati s številnimi posli. Imela sta edino hčerko Minico, kateri sta pač v kratkem času nameravala izročiti obširno gospodarstvo in nemalo imetje, sama pa iti v služben počitek in brezskrbno gledati srečo svojega zaroda.

Bilo je treba dekletu misliti na ženina. Snubačev je imela obilo, samo kako izbrati pravega. Bližal pa se je kresni večer, čas čarovnij in skrivnosti. Kresna noč, zaželjena od deklet in fantov, v kateri se lahko čarnim potom izve za od višje moči namenjenega druga za zakon. Izvedeti je hotela tudi mlada Mina svojo bodočnost. Poizvedela je od stare dekle Jere, ki je pač dobro razumela take stvari in bila večča različnih načinov čaranja, kako in kdaj se treba poslužiti skrivnosti v naravi, ki so človeku

edino le to noč na razpolago. Pride v nadi in prijetnem nemiru pričakovani kresni večer. Na nebu se vžigajo zvezde, skrivnosten mrak objame zemljo.

Tedaj se Minica, oblečena v obleko domače preje, odpravi skrivoma z dvorišča ter se oprezno, da bi je kdo ne zapažil in motil pri skrivnostnem opraviilu, bliža staremu košatemu bezgu nedaleč od doma. Odločno, dasi malo nemirno stopi pod drevo, ki mu je nocoj podeljena čudna lastnost, da na vprašanje pokaže dekletu v zakon ji namenjenega fanta, oziroma mladiniču dekle, ki se pokaže na poziv med vejami drevesa, ki se mora obenem tudi stresti. Minica objame z obema rokama krivo deblo starega bezga, rahlo strese drevo, ozre se v temno, z gostim listjem obdano vejevje in boječe radovedno pravi: „Bazovec bazá, daj mi moža!“ Komoj izgovori te besede, že zahrešči nad njo, z bezga doli, naravnost pred njo skoči — domači hlapec Pavel, dvajsetleten mladenič, postaven in močen kot krast na planini. On je bil namreč skrivaj prisluškoval, ko sta se Minica in Jera v hlevu pri oskrbovanju krav, pri čemur je dekle pomagalo dekli, pomenkvoli o izvrševanju čaranja na kresni večer in je tako izvedel za namero svoje ljubljene Minice. Takoj je vedel, kaj mu je storiti. Splezal je pravočasno na bezeg, se skrivil v košati kroni drevesa, da bi igral pričakovano prikazen in se tako na romantičen način predstavil

deklici, za katero mu je bilo srce, da bi tako s svojim posredovanjem opravičil vero v pročno kresno noč. Prvi hip je nad nepričakovanim učinkom svojega čara Minica kar ostrmela in vsled groze ni mogla dati glasu od sebe. A ko jo je fant, obkroževaje z rokama v ljubeznjiv objem, ogovoril s sladkim glasom: „Minica!“ je tudi dekletu, pol od strahu pol od veselja, da je prikazen vendar le zemeljski človek in njen znanec, ušlo: „Pavle!“ Brž nato pa se je že izmuznila fantu iz objema in vsled srama in ogorčenja zbežala proti domu.

Coprniša seveda ni odtala dolgo tajna. Bilo je mnogo smeha in čudenja nad nepričakovano igro. Marsiktero podraženje je morala prestati oboga Minica. Pavle pa je bil vesel in je upal... Stare, modre ženice so sklepale, da se ta igra ni zastoj odigrala in prav so zadele, kajti čez leto in dan so pri Pudmohu obhajali sijajno svotbo, z vsemi v starih časih običajnimi ženitovanjskimi obredi. Praznovali so poroko Pavleta in Minice, ki sta dolgo vrsto let v sreči in zadovoljstvu, ki izvira iz pristno kršanskega življenja, gospodarila na ljubljenujem svojem domu. Ko sta bila Pavle in Minica že stara, sta se še z veseljem spominjala tega romantičnega dogodka v mladih dneh. Mati Mina so sami večkrat pripovedovali svojo zgodbo o kresnem večeru.

torej brez poslanca, dočim nam je dala Podjuna 2 poslanca. Izvoljena sta bila društveni predsednik g. Ferdo Kraiger in č. g. župnik Vinko Poljanec.

Pri sedanji volilni geometriji je izgubila naša stranka v okraju zgornja Koroška vseh 2484 glasov, ker je primanjkovalo 376 glasov do enega mandata, dočim nam je ostalo v spodnji Koroški še 200 glasov nad volilno številko. Torej je bilo za en mandat slovenskih glasov uničenih.

Kar se tiče

državnozborskih volitev,

nam je primanjkovalo 3134 glasov. Pri intenzivnem delu in vsestransko razpredeni agitaciji bi bilo upati, da prodre naša stranka celo pri teh volitvah z enim poslancem.

Z izvolitvijo dveh deželnih poslancev smo dobili koroški Slovenci svoje

zakonite zastopnike,

ki so upravičeni zastopati težnje svojih slovenskih volilcev, tolmačiti njih težnje in zahteve kakor tudi nastopati v deželnem zboru in napram oblastim v njihovem imenu. Poslanca sodelujeta v deželnem zboru v dveh odsekih in sicer v ustavnem in finančnem. Njihovo stališče v deželnem zboru je spričo niasprotovanju vseh strank zelo otežkočeno. Zlasti kadar hočeta nastopiti z interpelacijami, ki so naperjene proti sedanjemu protislovenskemu režimu na Koroškem, njima ni mogoče dobiti potrebnih pet podpisov, da se more taka interpelacija vložiti. Nastop naših poslancev v zadevi volilne obveznosti, pri kateri priliki sta se izrekla v smislu sklepa rednega občnega zbora z dne 28. julija 1921 proti upeljavi volilne dolžnosti, so porabile nasprotne stranke, da hujskajo proti njima in naši stranki, čes slovenska poslanca podpirata v deželnem zboru socialne demokrate. Nemške meščanske stranke namreč brez glasov slovenskih poslancev pri tem predlogu niso dobile večine, tako da je zmagalo načelno stališče socialnih demokratov, ki so pa proti volilni obveznosti.

Sporazumno z društvenim odborom in z društvenimi zaupniki ter na podlagi tozadevnih sklepov sta poslanca zastopala napram deželni vladi in oblasti sploh, zakonito utemeljene

naše zahteve,

osebito kar se tiče osiguranja nepristranske uprave in osebne varnosti za narodne koroške Slovence. Zahtevala sta predvsem otvorenje privatnih slovenskih šol, prevsnovo javnih ljudskih šol na slovenskem Koroškem v smislu zahtev slovenskega prebivalstva, povernitev in zopetno nastavitve po plebiscitu iz službe odpuščenih koroških učiteljev, uradnikov, nastavljenecv, delavcev, ureditev obmejnega prometa, poštnih razmer itd. Sploh je bila deželna vlada natančno poučena in sprotno informirana o vseh nezakonitostih in nasilnostih, ki so se dogajale in se dogajajo še danes v bivšem plebiscitnem ozemlju. Toda koroška deželna vlada in nji podrejene oblasti niso kazale niti poguma, niti volje, da bi se postavile na stališče zakonov, kar bi moralo biti zanje edino merodajno, da varujejo svoj ugled in svojo avtoriteto. Deželna vlada se je sklicevala na od Heimatdiensta mobilizirano ulico in na različne ničeve pritveze, med drugim tudi na to, da Nemci v Jugoslaviji ne uživajo takih pravic, kakor jih zahtevamo koroški Slovenci zase.

Glavno, proti čemur protestiramo, in vsled česar

obtožujemo deželno vlado in njene predstavnike,

je dejstvo, da deželna vlada in njej podrejene oblasti naravnost ignorirajo določbe st.-germanskega miru glede varstva slovenske manjšine na Koroškem, da teptajo obljube in svečana zagotovila, ki sta jih nam dala deželni zbor pred plebiscitom in deželna vlada po plebiscitu, da nadalje pustijo oblasti nasilstva, ki jih izvršujejo od Heimatdiensta organizirane tolpe nad zavednimi Slovenci, nekaznovana. Škocijan, Bistrica v Rožu, Grebinjski Klošter itd. nam nudijo žalostno sliko razmer, ki so nastale po plebiscitu brez najmanjše naše krivde in na katerih nosi vso

odgovornost deželna vlada, ki je v prvi vrsti poklicana skrbeti za red in mir in postavno vladanje v deželi.

Ker se kljub vsemu prizadevanju s strani našega društva in naših poslancev ni posrečilo upostaviti tako razmerje, da bi prišli Slovenci vsaj do svojih najprimitivnejših pravic in ker gre vso stremljenje Heimatdiensta in drugih takih vsenemških organizacij za tem, preprečiti vsaki pojav slovenskega narodnega življenja, to je zatreti slovenske shode in slovenske igre, izgnati vso slovensko inteligenco in tako nasiloma ponemčiti koroške Slovence je društveni odbor potem posebnega odposlanstva interveniral pri

zvezni vladi na Dunaju,

jo informiral o razmerah, ki vladajo na Koroškem in zaprosil odpomoči. Seve so gospodje na Dunaju debelo gledali, ko so slišali poročilo o škocijanskih, grebinjskih in drugih dogodkih ter o sistemu, po katerem se vlada na Koroškem. Niso pa tudi prikrili težkoče, s katerimi se ima boriti zvezna vlada spričo sedanjega državnega ustroja z avtonomnimi deželnimi vladami.

V svesti si, da moremo koroški Slovenci priti do upoštevanja naših zakonitih zahtev le tedaj, ako imamo za seboj močno organizacijo, mislili smo že od vsega začetka na skupno centralno organizacijo vseh narodnih manjšin v Avstriji, za katero so se prvi zavzeli dunajski Čehi. S priklopitvijo Burške k Avstriji prišli smo temu cilju bližje, kajti na Dunaju se je pred nedavnim osnovalo

udruženje Jugoslovanov,

ki so državljani avstrijske republike. Namen tega udruženja je predvsem organizirati gradske Hrvate in koroške Slovence, ki so avstrijski državljani, skrbeti za njih medsebojno spoznavanje in njihove kulturne in gospodarske interese, kakor tudi gojiti stike s podobnimi organizacijami teh narodnosti.

(Dalje sledi.)

Manjšinsko vprašanje na kongresu udruženja Zveze narodov v Pragi.

Praga, dne 8. junija 1922.

Po Bruslju in Monakovem prišla je na vrsto Praga. V dneh od 3. do 7. junija t. l. so bili zbrani v glavnem mestu čehoslovaške republike delegati posameznih lig Zveze narodov, malodane iz vseh evropskih držav. Prišli so celo zastopniki iz Nove Zelandije, Kitajske in Japonske. Kongresa v Pragi so se tokrat tudi udeležili odposlanci dunajskih Čehov in koroških Slovencev; slednji da osebno zastopajo pritožbe, ki jih je predložilo politično in gospodarsko društvo v Celovcu Udruženju Zveze narodov o preganjanju in popolni brezpravnosti slovenske manjšine na Koroškem.

Praškemu kongresu se je že vnaprej pripisovalo veliko važnosti, zlasti ker je bila stavljena na dnevni red razprava o manjšinskem vprašanju. Dočim se je kongres v Monakovem meseca aprila t. l. omejil samo na zaslišanje prič, to je, zastopnikov narodnostnih manjšin, je bila določena kongresu v Pragi naloga, da na podlagi vsega zbranega gradiva sklene smernice za rešitev manjšinskega vprašanja, ki naj bi imele veljavo za celi svet.

Opažali smo, da je vzbujala ta točka dnevnega reda takoj iz vsega začetka veliko pozornost udeležencev kongresa. Zlasti Nemci v Čehoslovaški, ki so sicer formalno pristopili k česki ligi, so razvijali potom časopisja in mnogoterih propagandnih spisov zelo živahno delovanje, hoteč prepričati došle delegate o velikih krivicah, ki se jim baje gode in delati s tem javno mnenje. Tudi druge manjšine so bile dobro pripravljene ter imele na kongresu najmanj po eno brošuro, spisano v francoščini, s katero so hoteli njeni delegati obrtniti pozornost kongresa na se in nastopati kot obtožitelj proti večini in njenim oblastim. Umevno, da so se skušali napadani braniti s protinapadi.

Položaj se je znatno poostiril in privedel končno do konflikta, ko je prišlo manjšinsko

vprašanje v plenumu v razpravo. Predložene ste bile kongresu dve resoluciji: Angleža Sir Dickensona in čehoslovaškega senatorja dr. Brabca, ki sta se razlikovali bistveno v tem, da je bila prva za najširšo avtonomijo narodnostnih manjšin, dočim omejuje druga avtonomijo na lokalno samoupravo in hoče imeti zavarovane z danimi koncesijami predvsem državne interese.

V prvi plenarni seji je podal predsednik manjšinske komisije Sir Dickenson svoje poročilo o položaju narodnostnih manjšin, naglašujoč, da so več ali manj vse manjšine nezadovoljne, kar se je ugotovilo pri zaslišanju prič v Monakovem in je razvidno iz mnogoterih pritožb, ki prihajajo na Zvezo narodov. Zato smatra rešitev tega vprašanja v interesu pravičnosti in svetovnega miru za nujno potrebno ter predlaga devet resolucij, ki so mišljene kot smernice za razjasnitev manjšinskega problema v obče.

Pri razpravi, vršeči se v plenarni seji naslednjega dne je govoril kot prvi zastopnik Nemcev v Čehoslovaški dr. Medinger, ki je ostro napadal čehoslovaško vlado in protestiral proti ustavi, češ, da je bila sklenjena brez Nemcev, ki tvorijo skoraj tretjino v državi. Čehoslovaški senator dr. Brabec je na to utemeljeval svojo resolucijo, zlasti je zavračal popolno avtonomijo manjšin, ki pomenja po njegovem naziranju nove spore med manjšino in državo, ker bi tako ne mogla priti do miru.

Zastopnik Jugoslavije, dr. Vasa Jovanovič, izjavlja, da je bila preiskava, ki se je vodila v zadevi narodnostnih manjšin, nezadostna. Tako jugoslovanska liga ni bila zaslišana radi obtožb proti jugoslovanski državi in se za to ni mogla braniti, kakor tudi še ni imela prilike, predložiti obtežilni material, ki se nanaša na postopanje z jugoslovanskimi manjšinami po Ogrski, Italiji in Avstriji. Slične izjave sta podala zastopnika Poljske in Rumunije. Grof Bernstorff je stavil za vzgled medsebojno pogodbo, sklenjeno med Nemčijo in Poljsko radi varstva narodnostnih manjšin ter predlagal, da se sprejme resolucija in konec debate. Govorili so še delegati dr. Lukasz (Ogrska), La Fontaine (Belgija) in prof. La Pradelle (Francija), ki je naglašal, da resolucija kljub obravnavanju v odseku še ni tako popolna, da bi se o njej lahko glasovalo, marveč predlaga z ozirom na njeno važnost in dalekosežni pomen, da se vrne odseku v temeljito predelavo.

Po sklenjenih besedah referenta Sir Dickensona, ki pristojna na kompromis v tem smislu, da se njegova resolucija spremeni in spopolni v smislu predlogov senatorja dr. Brabca, konstatira predsednik kongresa Ruffini (Italjan), da so bili stavljeni trije predlogi in sicer prvi predlog naj se sprejme resolucija neizpremenjena v celotnem obsegu in predloži vso gradivo Zvezi narodov. Konec debate. (La Fontaine.) II. predlog: Resolucija naj se vrne komisiji v svrhu spremembe in dopolnitve do prihodnjega jutra (Dickenson—Brabec). III. predlog: Resolucija naj se odstavi iz dnevnega reda in naj se zaslišijo zastopniki večin ter predloži gradivo po preteku treh mesecev novemu generalnemu zboru (La Pradelle—Jovanovič).

Glasovanje, katero je uvedel predsednik Ruffini o prvem predlogu, je izkazalo sledeči rezultat: Za predlog so glasovali delegati Nemčije, Avstrije, Belgije, Bulgarije, Kitajske, Estonske, Ogrske, Nizozemske, Švedske, Švice (4 glasovi za, eden proti) in Turčije.

Proti predlogu so glasovali Armenija, Francija, Grška, Japonska, Rumunija, Poljska, Čehoslovaška (4 glasovi proti, eden za) in Jugoslavija.

Angleška, Italija in Rusija so se glasovanja vzdrževale. Ker ima vsaka liga 5 glasov, je bilo oddanih za predlog 55 glasov, proti predlogu 40 glasov. Ko je Ruffini naznanil da je predlog sprejet s 55 proti 40 glasovi, se je oglasil k besedi L. Vojnovič, član jugoslovanske delegacije ter izjavil v imenu čehoslovaške, jugoslovanske, poljske in rumunske delegacije, da z ozirom na formalno napako napravljeno s tem, da je predsednik predčasno zaključil debato in vsled tega onemogočil nadaljno razpravo o predlogih in spre-

membah resolucije in da je tak sklep naperjen proti suverenosti narodnostnih držav, se omenjene delegacije nadaljnih sej ne bodo več udeležile.

S tem pa je nastal tudi očiten razdor v Udruženju Zveze narodov, kajti zastopniki protestujočih so se odstranili iz zborovalne dvorane, kar je vplivalo zelo mučno na večino. Generalni svet se je takoj sestal k seji ter izvolil devetčlanski odbor, ki se je pogajal še v noč z delegacijami Male antante, vendar so ostala pogajanja brezuspešna, kar je ugotovil predsednik kongresa, ko je otvoril plenarno sejo naslednjega dne. Dasi se je upalo, da pride tekom zadnjega dneva do poravnave, se tudi to ni uresničilo, kajti opozicija je zahtevala z vso odločnostjo, da se ta sklep kongresa razveljavi, dočim je bila večina voljna dati zadoščenje v drugi obliki.

Kar se tiče slovenske manjšine na Koroškem, so bile navedene tozadevne pritožbe na kratko v poročilu generalnega sveta Udruženj Zveze narodov, kateri spisi so bili vsem udeležencem kongresa na razpolago. Na kongresu so tudi izmenjali svoje misli zadevno manjšinskega vprašanja na Koroškem delegati avstrijske lige z zastopnikom koroških Slovencev. Delegat dunajskih Čehov, poslanec Klimeš, ki je bil prijavljen za govornika v plenarni seji, ni prišel do besede, ker je bila razprava na predlog nemškega delegata Bernstorffa predčasno zaključena.

Vsekakor pa moramo reči, da pomeni praški kongres Udruženja Zveze narodov za nas koroške Slovence korak naprej, kajti to pot smo bili zastopani prvič sami pred mednarodnim forumom Zveze narodov. Od našega nadaljnjega dela bodo odvisni tudi nadaljni uspehi.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Da odvrne gospodarski polom, je sklenila avstrijska vlada, da ustanovi banko, ki bo izdajala nove bankovce. Avstro-ogrška banka, ki je nam dozdaj tiskala denar, bode svoje delo nadaljevala do svoje likvidacije, ki bo izvršena koncem tega leta. Nova banka se ustanovi s pomočjo vseh večjih avstrijskih denarnih zavodov, katerim bodo pomagale tudi inozemske banke. Osnovna glavnica naj bi znašala 2 milijona funtov šterlingov. Z ozirom na to vest so tuje valute precej padle. Svoj načrt bode vlada predložila državnemu zboru v sredo, da postane temprej postava. Če bi vlada ne bila storila tega koraka, ki bili doživeli na Dunaju zopet tak dan kot je bil 1. december lanskega leta, dan največje demonstracije in pobijanja.

Gradsko.

Predsednik Hainisch je bil na obisku v Burgenlandu in je proglasil hrvatski deputaciji v občini Nikiče, da bo dala vlada hrvatskemu prebivalstvu v Gradskem vse kulturne in jezikovne pravice. Dr. Seipel je pozval Hrvate na sodelovanje pri novograditvi avstrijske države. Vsenemec dr. Frank je izjavil v hrvaščini, da bo varovala Avstrija vse pravice Hrvatov. K temu bi samo lahko pripomnili: Kadar se ptiča lovi, se mu lepo poje. Kako vestno se drže vlade obljub, vemo mi najbolje. Tako razočaranje, kakoršno smo doživeli mi, Hrvatom nikakor ne želimo.

Mala antanta.

Povodom kraljeve poroke v Belgradu se je razmerje med državami Male antante, med Češko, Jugoslavijo in Romunijo, še bolj utrdilo. Sklenila se je med temi državami konvencija v svrhu obrambe teh držav. Razpravljalo se je tudi o pristopu Poljske k Mali antanti.

Bolgarija.

Ministrski predsednik je izjavil, da Bolgarija ne more plačati niti dela svojih vojnih dolgov, kajti to bi bila njena smrtna obsodba.

Madžarsko.

Volitve v državni zbor so končane. Ker se je vlada posluževala najhujšega terorja, si je priborila tudi večino. Vladna stranka je dobila 166 poslancev. Nasprotovalo ji bode pa 79 opozicionalcev.

Haag.

V mestu Haag se je pričela 15. t.m. predkonferenca, ki naj pripravi pot za glavne seje. Največ težkoč dela tudi tukaj kot prej v Genovi rusko vprašanje. Upajo, da bode Francija v raznih vprašanjih malo popustila in da ne pride do spora med Francijo in Anglijo.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Kotmaraves. Dne 25./VI. se vrši ob 4. uri popoldne shod Koroške slov. stranke pri pd. Boštjanu v Trabesinjah pri Kotmaravasi. Bratje in sestre iz bližnje okolice, pridite v obilnem številu!

Vojaške osebe kraljevine SHS, ki se nahajajo kot vojaški begunci na Koroškem ali Tirolskem, naj se zglase najkasneje do 1. julija t. l. pri pristojni vojaški oblasti, ker je Njega Veličanstvo kralj Aleksander I. povodom Svoje poroke dne 8. junija v Belgradu izdal popolno amnestijo v smislu, da se njih prestop ne kaznuje in odpusti. Da se vsakomur ta stvar natančneje pojasni, naj se vsak zaupno zglesi osebno pri konzulatu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Celovcu, najkasneje do 29. junija 1922. Tozadevne prijave se sprejemajo vsak dan (izven v nedeljah in praznikih od 10.—12. ure predpoldne v hotelu „Sandwirt“, Pernhartgasse št. 9 v Celovcu. Konzulat kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Celovcu (Klagenfurt).

Kapla ob Dravi. Odkar smo obstrelili č. g. dekana Limplna, in se mu na tako divjaški način izkazali hvaležne za njegovo veliko požrtvovalnost ob priliki popravljanja naše farne cerkve, se pri nas ni nič izvanrednega zgodilo. Na Florjanovo je bil inštaliran naš novi župnik, za katerega so se nemčurji že celo leto potegovali. Najbolj v ospredje se sili sedaj pd. Zec, ne sicer zato, ker je najmodrejša osebnost, ampak zvonec na vsak način hoče nositi. Kdor se najbolj v ospredje sili, tisti komandira, to je nemčurski „dienstreglama“. Ko so nemčurji delili farovski grunt v najem, je imel glavno besedo pri cenitvi najnezmogljivejši cenilec en „ofar“ iz Svetnevasi. Prevpil je enostavno druge in obveljalo mu je. Na ta način je bilo mogoče, da sta bila cenjena dva travnika z enakim pridelkom, eden 12.000, drugi pa 70.000 K. Škandal je, da je tak človek mogoč kot sodnijski cenilec. Od sodnije bi bilo vendar pričakovati, da izbere za taka odgovornosti polna mesta izkušene može in ne take, ki radi zvezde nosijo, ter se povsod zraven štulijo. Je sicer res težko najti med nemčurji kaj pametnega, a vzame naj se vendar izmed slabega najboljše, če je že ravno nemčurstvo glavni pogoj. — Šolske razmere so pri nas skrajno žalostne. — Občutimo tudi silno pomanjkanje stanovanj. Pri železnici domači ljudje, ki imajo svoja stanovanja, ne dobijo dela, ampak morajo priti tujci v prvi vrsti seveda „todlni“. Kukavičja zalega.

Stara vas pri Grebinju. Ne smete upati od nas Bog ve kakšnih zanimivih novic, naša vas je stara vas, med dolino in hribom ležeča; pravijo, da je starejši kot Grebinj in grebinjska skala. Če pride dež, se voda mimo odteče v Grebinjsko jezero, o katerem se pravi, če Grebinjsko jezero naraste, takrat Grebinjčani znajo tudi slovensko in ko začnejo žabe jamrat v jezeru, je slaba letnina. Lani pa je bila taka suša in je še zdaj, da Grebinjčani zopet omedlevajo. Ko so po Grebinju pobirali za zvone, smo šele izvedeli, da Grebinjčani nimajo denarja. Pravijo, da je župnik Križaj nabral več ofra za vovberske godce, kakor Grebinjčani za zvonove. Lansko leto je klofural kar sam župan Švarc, starega možaka Franca Karnerja, pd. starega Moteja v Stari vasi ter ga obdolžil, da je čuš. Mi ne vemo, ali je ali ni, to pa vemo, da ni hotel iti dne 12. marca pretepat v Grebinjski Klošter, kamor je povabil gosp. župan Švarc vse kar misli, da nemško ali nemčursko diha. Dne 23. aprila pa je šel Franc Karner obiskat svoje zlahtnike in znanca na Krčanje, kjer so ga Knežani tako hudo in težko pretepli, da je šele koncem tedna prišel domu. Danes je še ves bolan, ker je že precej star in sam nima no-

bene postrežbe, bi prosili, da bi čuše popolnoma do smrti ubili, ne pa tako napol. To je ja po domače povedano „Tierquälerei“, kar je bilo včasih — in drugod je še zdaj — strogo prepovedano. Pri nas posebno na Krčanjah vsak teden koga napadejo in naše oblasti se nič ne zmenijo. Z Bogom taka politika!

Kanovece pri Pliberku. Dobro misel so imeli Aplenova mamica. Poslali so svojo rejenko Mico Hermanovo in rejenca Ignacija Salerja v Šmihel, da si tam pred oltarjem obljubita zvestobo do smrti. Tako je prav! Imeli boste v teh težkih časih dobro oporo pri gospodarstvu. Pomagala vam bosta novoročenca prenašati vse skrbi in težave na starost in vam tako nadomeščala lastne otroke. — Na binkoštni pondeljek pa so imeli pri Čarju svatbo. Po hčerko Pavlo je prišel mlad ženin iz Jugoslavije, neki železničar iz Maribora. Obema kličemo na mnoga leta! — V noči od 5. na 6. junija je bila ukradena posestniku Ambrožu svinja iz hleva. Drugi dan so našli ostanke zaklane svinje pri vodi. Policijski pes, ki so ga dobili iz Celovca, je zasledil storilca kar tam v sosednji bajti. Če je res ta, še ni dokazano. Da bi se le posrečilo dobiti drzne tatove!

Sveče. Cerkevno predstojništvo je naročilo za našo župno cerkev krasen kip Jezusovega srca. — Naročen imamo nov zvon in se vrši zdaj druga zbirka. Bog daj mnogo vspeha, da bi ga tudi kmalu dobili!

Dob pri Pliberku. Od različnih strani smo že morali slišati očitavanja, da Dobljani spimo. Pa še skoraj resnica bi bila, ko naš list „Koroški Slovenec“ le malo kaj poroča o nas, kakor da bi mi res spali in kakor da bi on ne bil naš prijatelj in tolažnik. Da bi pa bili Dobljani zaspani, to nam pa res ne gre v glavo. Naš list nam prinaša od vseh strani vesela, pa tudi žalostna poročila, ki jih z vnemo prebiramo. Tudi mi se hočemo v naprej bolj potruditi in našemu dragemu listu večkrat ponuditi kako vrstico, ki nas v obilnem številu in redno obiskuje. Vedno, kadar nas poseti, mu kličemo: Dobro došel! Dragi bratje, bodite prepričani, da se bomo v naprej redno oglašali. Čuite:

Sladko spavati ni čas,
vera, narod, kliče nas;
le vzbudimo se, vstanimo
v boj za vero, dom hitimo.
Saj sovražnik je boječ,
hitro zbežal bo kričeč;
ker se nas zelo boji,
zato laže in kriči.
Če zagleda nas obilo,
ga veselje bo minilo
z nami se podat v boj:
Torej vstanimo takoj.

— S čekom se sedaj lahko pošlje 5 milijonov kron. Prej svota ni smela presegati 500.000 K.

Bistrica v Rožu. Dne 30. maja je po daljši mučni bolezni umrla gospa Gabriela Čop, žena tovarniškega delovodje. On je prestal zadnja leta mnogo bridkosti. V vojski mu je bil sin Ivan, maturant, hudo ranjen in je tudi pozneje notranjim poškodbam podlegel. Ona je bila dobra žena in mati. Ker je vladala v tej družini lepa vzajemnost in ljubezen, jo bodo zaostali težko pogrešali. Pogreb je bil zelo lep. Naše sožalje!

Št. Lipš pri Ženeku. Mi smo zmiraj bolj veseli, akoravno že Avstrija umira in se bliža svoji smrti. Kakor nemški pesnik pravi: „Des Lebens ungemischte Freude wurde keinem Irdischen zuteil,“ tako je tudi našemu veselju primešana žalost. Preselila se je v boljšo prihodnost priletna Martinjeva stara mati. Vzel je slovo od svoje mnogoštevilne družine vzoren gospodar Matevž Sager. Ni tudi več med živimi stari Pušnikovi oče, ki je bil dolgoletni fijakar tukajšnjega župnika in mu je prav rad ustregel. Toda vsaka stvar enkrat obnemore. Obnemogel je najprej voz, potem konj in nazadnje je tudi njega pobrala bela smrt. Kakor smrt nič ne izbira, ampak samo pobira, tako Habnarjevi materi ni prizanesla in jo pokosila. Bog jim bodi milostljiv!

Bratje in sestre ne spite!

Kazaze. (Smrtna žetev.) Smrt kosi ne samo po leti, ampak navadno najbolj po zimi. Doslej nam je ugrabila to leto štiri odrasle farane: Mateja Krojnika, pd. Braterkovega očeta v Humčah, vzglednega kmeta in dolgoletnega cerkvenega ključarja, starega 69 let. Postavili so mu lep nagrobni spomnik z napisom:

Za vernega kristjana
ob smrti smrti ni,
kdor v Kristusa veruje,
pri Bogu še živi.
To, oče, Vam želimo
vsi Vaši iz srca,
ker nas ste tak' ljubili,
da zabit' se ne da.
Ključar ste cerkvi bili
in domu gospodar,
prejmite za vse delo
nebesa zdaj v dar.

V najboljši svoji dobi, star komaj 48 let, je preminul Franc Grudnik, pd. Grabelnik v Grabnu, mlinar, žagar ter lastnik od njega moderno urejene hidravlično gnane oljarne. On je bil tudi pri nas prvi, ki je vpeljal lastno električno razsvetljavo. Pižovnikovim v Kazazah pa so umrli stara mati, Marija Poluk, stari 72 let, Kajšlarjevim v Humčah pa mati, Terezija Kert, v cvetu svojih dni, dopolniviš jedva 40 let in zapustivši moža ter šest deloma še nedoroslih otrok. Lepi spomeniki krasijo tudi teh grobove. Počivajte v miru poleg drugih, ki so odšli pred vami!

☛ GOSPODARSKI VESTNIK ☛

Kako se v Avstriji gospodari.

Kaj pa je nam prinesla revolucija? Delavstvo je začelo poljubno nastavljanje svoje mezd, in kjer nastopa delavstvo, prenehava vsa državna oblast. Ni res, da imamo republiko, v kateri so vsi enaki, nasprotno: vso oblast ima organizirano delavstvo. In da bo ta delavska republika bolj varna, postavila se je še strankarska rudeča državna bramba. Ta država dela postave, kakor dela denar, vsak dan na novo, kakor se ji zdi trenutno potrebno; na drugi strani se zahtevajo vsak dan višje plače in draginja raste ter kipi naprej. Nekaj časa je bila stvar opravičena, to je bilo dotlej, da je bil delavec primerno oskrbljen, a danes so delavci ponekod plačani kakor da so ravnatelji bank, za državo pa nočejo nositi nobenega bremena.

Socijalistični finančni minister Dunajskega mesta povedal je nedavno sam tole: „Smešen prizor je, da beraška država uvaža vina za milijarde (40 milijard), ki ga pijo oderuhi in — delavci! Umemo, da Amerika, ki se odločno bori zoper alkohol, ne bo dajala posojila državi, ki razmetava milijarde za alkohol.“

Država daje v nedopustni meri prednost nekaterim ljudem: Da udobno živijo železnice in nastavljenici pri tramvaju, se omejuje promet celoskupnosti v kvar! Družine uradnikov in uslužbencev pri železnici in tramvaju se vozijo za slepo ceno, članom dobrodelnih društev pa se je ta podpora odtegnila. Uslužbenci in uradniki vrhutega dobivajo premog za petinko cene. Značilno je, da so delavske plače tem višje, čim nižja je izobrazba. Delavci v skladiščih ob Donavi in kurjači v elektrarnah so najboljše, najinteligentnejši delavci pa — črkostavci — so najslabše plačani! Delavska zbornica je nedavno zahtevala, da se naj delavcem nudijo potrebščine „v obilici“. Drugi pa na jtrpe pomanjkanje v najpotrebnejšem. Vsaki podjetnik, tudi kmet plačuje danes nesmiselne davke za — „dobrodelnost“ in druge davke za svoje delavce; delavec ima v državi vse pravice, bremena pa ne nosi nobenega. V zloglasnih beznicah se razmetava denar po deset- in petdesettisočkah! Nedavno je mesto Steyr oddajalo svoj lov za letno najemščino 110.000 K v najem, ga je vzel delavec Tone Mosl!

Ni še dolgo, odkar je tobačna režija zvišala cene svojih izdelkov. Tedaj so socijalistični listi pisali, da je pač uradništvo v Avstriji nezmožno, voditi taka podjetja, torej se naj socijalizira tudi to. Potem se je pa le spravilo na javnost, da tobačna režija ne more de-

lati uspešno, ker mora dajati delavcem poleg cele plače še kilo masti po 888 K, ko stane v trgovini 3000 K, kilo sladkorja po 60, moko po 20 K!

Tako se naprej razmetava državno premoženje. In delavci, ali so zadovoljni? Od dne do dne manj! Daj otroku zlata polne pesti, saj ne zna gospodariti in če zapravljevcu daš danes 1000 K, jih bo jutri potreboval 2000. Ako je kedaj pred vojsko sin bogatina zapravljal, zapravljal je svoje, zdaj pa smo na tem, da se zapravlja v škodo vsega ljudstva, zlasti v nesrečo tistih, ki so kedaj skrbno varčevali in mislili na bodočnost.

Grd škandal v državi so razna podjetja, v katerih so delavci brez gospodarja: tako v arzenalu in dr. Primanjkljaj je gorostasen, država pa plačuje kar slepo povrh! Zato pa socijalistje kričijo, da država plačuje duhovščino! Nekaj časa so se delavci tega gospodarstva le še sramovali, a že so dobili druge stranke tako pod peto, da se drznejo na dan z novimi, nečudenimi zahtevami: Svoja podjetja hočejo držati s zvišanjem kapitala. A denarja jim ne da noben bankir; zato nameravajo denarja dobiti drugod, in sicer v državi, katero so zdaj strigli kakor se striže ovca. Še je v državi nekaj lastnine, katere padajoca valuta ni mogla ubiti; hiše v mestih in kmečka last! Socijalistje govorijo, da se naj poseže na tisto, kar je zlata vredno „Erfassung der Goldwerte“! Kmetija je v sedanjem denarju rečimo tisočkrat toliko vredna, kakor je bila v številkah vredna v mirovnem času. ta na l-vrednost naj se zgrabi in obdači tako. da se kmetom po sili uknjiži na posestva v zlatu izračunan dolg, in kar bi se tu dobilo naj se prepusti delavcem za njihove socijalistične poizkuse! Tisto nameravajo napraviti tudi hišnim lastnikom v mestih. Nam pa se zdi, da je mera vsega švindla polna, in da si kmet svoje lasti ne bo pustil jemati za nobeno ceno, tudi ne za ceno naše nesrečne republike. Naj vrag vse vzame, predno bomo berači vsi! Dolžnost krščansko-socijalne stranke je že, da ne vlačijo več naprej socijalističnega voza, dolžnost kmetov pa bo, nastopiti kakor en mož in povedati zapravljevcem, da kdor ne dela, ne bo naprej živel od dela drugih in da si kmet ne bo puščal segati nikomur v svoje žepce. Kar je bilo denarja v državi, smo že napravili, krš in zemlje pa ne boste!

Dunajski trg. Voli kg žive teže po 2500 do 300 K, biki 2100—3000 K, krave 2050 do 3000 K, teleta 2700—4800 K, pitane svinje 4500—6000 K, nepitane 4000—5100 K, ovce 1500—3100 K. Mesne cene: Goveje meso kg 4000—7800 K, svinjsko 4000—6000 K, ovčje 2400—4500 K, telečje 3600—6000 K; kokoši 1 kg po 4400—6000 K, kg črešenj 920—1400 kron, krompirja 900 K, pražene kave 6400 do 8800 K, sladkorja 3200 K; jajce 285 K, 1 mleka 700 K, q lanskega sena 40.000—60.000 K, letošnjega 30.000—38.000 K, detelje 45.000 do 55.000 K, slame 12.500—15.000 K.

Borza. Curih, 18. t. m. 1000 avstr. kron 35 centimov. Dunaj, 19. junija. Dinar 204 a. K, švicarski frank 2730 a. K, francoski frank 1130 a. K, funt šterling 63.300 a. K, dolar 14.200 a. K, nemška marka 47 K, češka krona 270 a. K, ogrska krona 14½ a. K.

☛ ZVEZNI VESTNIK ☛

Davek na bančni promet.

Davku, ki se je naložil bančnemu prometu, so podvržene tudi naše posojilnice. Ker nam davkarje niso dale nobenega obvestila in ni bilo od nikoder nobenega dopisa, se do zdaj ni plačalo nič, tudi nemške posojilnice niso nič plačale, a da se izognemo neprijetnim pisarijam, bo le treba to stvar poravnati čimprej, ker bi se nam sicer diktirala kazen. Plačuje se mesečno in sicer do dne 20. za minuli mesec, torej do 20. jun. za majnik. Za plačevanje se napravijo trije izkazi v ti obliki:

Izkaz posojilnice za bančni davek, mesec majnik 1922 se plača v davkarji (Pliberk n. pr.).

Firma, podpis.

1. Promet s strankami:
 - a) dobropisi in bremena na račun strank (obresti, vrnjena in izplačana posojila, deleži, razni dohodki in stroški), svota.....
 - b) vloge dvignjene in vložene ter obresti, svota.....
 - c) valute za stranke, svota.....
 2. Lastni promet:
 - a) depot obrat (naložen in dvignjen denar, svota.....
 - b) valute (za lastni račun), svota.....
 - Ves promet vkup.....
 3. Storno zneski (se odšteje).
 4. Čista svota, ki se obdači, svota....
 5. Se zaokroži na 10.000, svota.....
- Davek 2,5 na desettisoč, svota.....
- S tremi takšnimi izkaznicami se plača pri davkarji. Dva izkaza se ohranita tam, tretjega dobi plačnik kot potrdilo.

Drobnice.

Kjer žena zbira, mož pa trosi,
tam malokdaj se dobro kosi.

Najhujša staršev bolečina,
če mora sram jih biti sina.

Mošnja polna, glava prazna,
oh, prikazen neprijazna!

Za tiskovni sklad so darovali: Sušec Janez, Brankovci, 100 K, Pichler Simon, Brde, 100 K, Žagar Anton, Brde, 100 K, Žagar Jan-ko, Brde, 120 K, Esel Josip, Brde, 100 K, Prosekar Cecilija, Trabesinje, 300 K, Prosekar Matija, Plešivec, 300 K, Prosekar Tomaž, Plešivec, 200 K, Neimenovani iz Celovca 1000 K, Pratkaner Jera 150 K, Trodt Gabrijel 100 K, Petriž Pavel 200 K, Rozmann 200 K, Schlapper 100 K, Buchleitner Blasius 100 K, Hudelist Valentin 200 K, Besser Filip 400 K, Kummer Pavel 200 K, Sadjak Franc 200 K, Bauman Janez 300 K, Kopeinig 200 K, Neimenovan 100 K, Posojilnica v Škofičah 1000 K, Čežar Anton v Škofičah 300 K, Neimenovani v Dolčjavasi 5000 K. J. M. nabral v Prevaljah 155 din. — Vsem darovalcem iskrena hvala.

Listnica uredništva.

Kopajnik. Popravek popravka ne bomo objavili. O dotični osebi smo sedaj zadostno informirani. — **Kovač.** Hvala. Sporočite Vaš naslov in ali še poslano nikjer ni objavljeno, ker samo tedaj pride za list v poštev. Kar niste znali čitati, ima za nas veliko vrednost. Pošljite še kaj sličnega! — **Slovenci kapovske fare.** Dopis je naperjen proti nasledniku.

Listnica upravnštva.

Naročnikom v inozemstvu, ki so z naročnino zaostali, ustavimo list.

Vabilo na občni zbor

hranilnice in posojilnice v Bilčovsu, r. z. z. n. z., ki se vrši v nedeljo 18. junija 1922 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih posojilnice.

Spored:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1921.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Slučajnosti.

Ako bi ob določeni uri ne bilo zastopanih zadostno število deležev, se vrši 1 uro pozneje na istem mestu in z istim sporedom drugi občni zbor, ki bo sklepal neglede na število zastopanih deležev. 41 Načelstvo.

Vestna

kravarica
se sprejme takoj pod
najugodnejšimi pogoji
v župnišču **Lipa ob Vrbi.**